

Entertainment

FIGHT CLUB

Michiel van Erp filmde stand-up comedygezelschap Comedytrain van binnenuit. Hij zag angsten, dromen en een haantjescultuur. Door Roger Abrahams

EROP OF ERONDER ZONDAG, NEDERLAND 3, 22:30 UUR

Hoe kwam je op het idee voor een documentaire over Comedytrain? Ik ben gevraagd. Jan Jaap van der Wal, de artistiek leider, belde me op en zei dat de club dit jaar twintig jaar bestaat. Of ik daar niet een documentaire over wilde maken. Voor de duidelijkheid: de keus was helemaal aan mij, ook wat betreft het onderwerp waarover een eventuele documentaire dan zou moeten gaan. Maar podiumkunsten fascineren me. Dus ben ik naar Toomler gegaan, hun thuishonk. Daar was ik nog nooit geweest.

Wat viel je op? Mij viel vooral op dat als je niet naar het podium keek, maar naar achterin de zaal, je de comedians nerveus zag ijsberen. Of hun laatste aantekeningen op een bierviltje zag schrijven. Natuurlijk kennen ze in alle disciplines plankenkoorts, maar stand-up comedians hebben op het podium zó weinig middelen. Ze staan in hun eentje achter een microfoon. Dansers hebben nog hun kostuums, of een decor. Ik dacht: waarom dóe je dit?

En, waarom doen ze het? Zoals Jan Jaap in de film zegt: het zijn allemaal mensen die iets mankeren.

Is dat wat je intrigeert aan Comedytrain? Op de eerste plaats dus die vraag: waarom? Waarom zoek je zelfbevestiging of erkenning door in je eentje op een podium te gaan staan? Je kunt ook gaan voetballen en af en toe een doelpunt scoren. Dat lijkt mij minder eng. Op de tweede plaats intrigeerde mij het verschil tussen de oude garde en de nieuwkomers. Bij de oude garde zitten een hoop

sterren: Theo Maassen, Najib Amhali. Die staan voor volle zalen en verdienen veel geld, maar dat wisten ze niet toen ze eraan begonnen, begin jaren 90. Nu weet iedereen dat zoiets mogelijk is. Mensen van omroepen gaan naar Toomler in de hoop de nieuwe Paul de Leeuw te zien. De nieuwkomers merken dat. Aan het eind van de documentaire is een auditieronde te zien, en een van de jongens die daar optreedt, vroeg ik achteraf waarom hij mee had gedaan. Om rijk te worden, zei hij. Kortom: sommige nieuwkomers hebben een andere droom dan de oude garde. Dat kan wrikken in de Train.

Je volgt in de film vier stand-up comedians: Henry van Loon, Martijn Koning, René van Meurs en Floor van der Wal. Waarom juist hen? Veel mensen wezen me op Henry van Loon, als aanstormend talent. Ook op Martijn, dat is een oorspronkelijke geest. Maar ik zocht niet naar de grappigste comedian, ik wilde geen grappen in de film. Mijn researcher, Mas van Putten, heeft wekenlang in Toomler gezeten, vooral op zoek naar goede karakters.

Is Comedytrain een goede leerschool voor beginnende stand-up comedians? Hun systeem werkt heel goed. Jonge leden worden heel veel ingeroosterd en elk optreden wordt direct geëvalueerd door een groepje van oudgedienden en nieuwkomers. Vooral die eersten nemen geen blad voor de mond. Raoul Heertje, de oprichter van Comedytrain, keert zich consequent tegen comedians die op de makkelijke lach spelen. Eén keer zei Floor angstig: 'Ooo, als ik geweten had dat Raoul er vanavond zou zijn...' Het is eng, maar het werkt.

'Oudgediende' Hans Sibbel aan het woord

Henry van Loon

Welke indruk heeft Comedytrain op je gemaakt? Het is aan de ene kant heel erg een collectief, met Jan Jaap als onbetwiste leider, als vaderfiguur zelfs. Aan de andere kant is het superindividualistisch: iedereen doet het alleen. En op een avond in Toomler geldt: wie de meeste lachers op zijn hand heeft, heeft gewonnen. Het is heel moeilijk om je in zo'n haantjescultuur staande te houden. Misschien dat daarom zo weinig vrouwen lid zijn van Comedytrain.

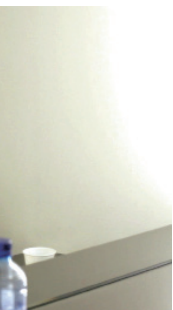
Je bent aanwezig op intieme momenten. Zo film je in de kleedkamer van Martijn Koning

Martijn Koning

Floor van der Wal

Martijn Koning en Raoul Heertje

Henry van Loon

vlak nadat hij in de finale van **Cameretten** buiten de prijzen is gevallen. Ja, dat was heel zuur. Ik hoopte zó dat hij zou winnen. Voor de documentaire, ja, maar ook voor hem. Fijn dat hij mij daar liet filmen. Het filmen was een aparte ervaring, want die comedians zijn heel bewust van wat ze doen. Er was altijd spanning tussen hen en mij. Niet dat ik het idee had dat ze niet eerlijk waren, maar ik realiseerde me: deze mensen zijn niet te sturen. Normaal bedenk ik van tevoren een aantal stappen in een documentaire, en kan ik tijdens het filmen wat duwen of trekken. Nu ben ik er gewoon gaan staan,

en heb ik vastgelegd wat er gebeurt. Dat was een hele uitdaging voor me.

Voelt daarom het slot niet echt als een slot? Ik heb van tevoren dus óók niet bedacht hoe de film moest eindigen. De slotscène is nu die waarin Jan Jaap auditanten afbelt om te zeggen dat ze niet zijn toegelaten. Hopelijk denkt de kijker: niet iedereen is hiervoor in de wieg gelegd. Als ik zeventien was en ik zag deze documentaire, zou ik misschien denken: laat ik eerst maar eens wat levenservaring opdoen voor ik hieraan meedoe.

Floor van der Wal overleed eerder dit jaar nadat ze op haar fiets door een auto was geschept. Wat heb je daarmee gedaan? Toen dat gebeurde, waren we de film aan het afronden. Het heeft me behoorlijk geraakt, want we hadden een paar maanden met elkaar opgetrokken. Na lang nadenken realiseerde ik me dat haar dood niets zegt over waar de film over gaat. En ik wilde niet dat we opeens een rare bocht zouden maken, dat de film opeens ging over haar ongeluk. Dan zou ik een soort aagier zijn die profiteert van haar dood. Uiteindelijk heb ik de film aan haar opgedragen.